

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
ČTVRTÁ SEKCE
28. září 2005
VĚC KARAKAS A YESILIRMAK
(rozsudek ve věci Karakas a Yesilirmak v. Turecko)

Evropský soud pro lidská práva – Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci Sir Nicolas Bratza, předseda, J. Casadevall, G. Bonello, R. Türmen, S. Pavlovski, R. Maruste, J. Garlicki a dále M. O' Boyle, tajemník sekce, po projednání na neveřejném zasedání dne 7. června 2005 vynesl uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č. 43925/98) proti Turecké republice předložená Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle bývalého čl. 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) dvěma tureckými občany, Büilentem Karakasem a Yilmazem Yesilirmakem (dále jen „stěžovatelé“), dne 14. srpna 1998.

2. Stěžovatelé, kterým byla poskytnuta právní pomoc, byli zastoupeni H.K. Elbanem a A. Yazicioglem, advokáty provozujícími praxi v Istanbulu. Turecká vláda (dále jen „Vláda“) nejmenovala svého zástupce pro účely řízení před Soudem.

3. Stěžovatelé tvrdili, že byli podrobeni špatnému zacházení na policii a že státní orgány porušily jejich právo na presumpci nevinu.

4. Stížnost byla postoupena Soudu 1. listopadu 1998, kdy vstoupil v platnost Protokol č. 11 k Úmluvě (článek 5 § 2 Protokolu č.11).

5. Stížnost byla přidělena Čtvrté sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl k posouzení případu (článek 27 § 1 Úmluvy) vytvořen senát, jak stanoví ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu soudu.

6. Rozhodnutím ze dne 5. října 2004 prohlásil Soud stížnost za částečně přípustnou.

7. Jak stěžovatelé, tak i Vláda předložili své připomínky k meritu věci (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu). Strany vzájemně reagovaly na své připomínky.

8. Dne 1. listopadu 2004 Soud změnil složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu soudu). Tento případ byl přidělen nově složené Čtvrté sekci (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

9. Stěžovatelé se narodili v letech 1974 a 1977 a žijí v Istanbulu.

10. Blíže neuvedeného dne policisté z protiteroristického oddělení Bezpečnostního direktorátu Bağcılar oznámili, že ilegální organizace Dev-Sol (Revoluční levice) bude organizovat 13. srpna 1994 demonstraci před hlavní budovou denních novin „Hürriyet“.

11. Dne 13. srpna 1994 byli stěžovatelé spolu s dvanácti dalšími lidmi zatčeni před uvedenou budovou a byli vzati do policejní cely na Bezpečnostním direktorátu Bağcılar. Podle protokolu o zatčení sestaveného policií byli členové Dev-Sol zatčeni po honičce a dvou varovných výstřelech. Bylo rovněž zaznamenáno, že policisté přinutili zadržené, aby si lehli na zem, a sebrali jim plakáty a transparenty, které nesli.

12. Dne 15. srpna 1994 předložila laboratoř kriminální policie v Istanbulu znalecký posudek, ve kterém bylo uvedeno, že rukopis Yilmaze Yesilirmaka souhlasí s nápisy na několika transparentech zabavených policií.

13. Dne 17. srpna 1994 byli stěžovatelé prohlédnuti lékařem z Institutu soudní medicíny Bakirköy. Lékař podal zprávu o modřinách na jedné ruce prvního stěžovatele a na obou rukou druhého stěžovatele. Ve zprávě se dále uvádělo, že zranění stěžovatelů nejsou životu nebezpečná, avšak že jim mohou bránit v práci po dobu tří dnů.

14. Téhož dne Ředitelství bezpečnosti Bağcılar uspořádalo tiskovou konferenci o zadržení členů organizace Dev-Sol. Ve spisu nejsou žádné informace o tom, zda během této konference učinila policie nějaké prohlášení. Avšak následujícího dne se objevila jména stěžovatelů ve dvou celostátních novinách, „Milyet“ a „Türkiye“, kde byli označeni za členy organizace Dev-Sol.

15. Zpráva v novinách „Milyet“ měla titulěk „Čtrnáct členů Dev-Sol zatčeno“ a zněla takto:

„Členové organizace Dev-Sol, a to ... Yılmaz Yesilirmak, Bülent Karakas, ... kteří se chystali uspořádat demonstraci v Günesli, aby protestovali proti novinám „Hürriyet“, byli zatčeni. Policie zabavila obviněným tyto předměty: letáky a transparenty se slogany proti novinářům, publikace s levicovými názory a praky určené k rozbití oken budovy „Hürriyet“.“

16. Informace v novinách „Türkiye“ s titulkem „Protestanti s praky“ byla doprovázena fotografií, na které stála skupina obviněných za stolem, na kterém byly rozloženy letáky, transparenty a gumové pásky. Text zněl takto:

„Policie zatkla čtrnáct lidí (včetně dvou žen), kteří jsou údajně členy ilegální levicové organizace a kteří se chystali uspořádat demonstraci na protest proti článku uveřejněnému

v novinách „Hürriet“. Policie zabavila transparenty, letáky a gumové pásky na praky, které byly nalezeny u obviněných, jimiž jsou ... Y.Y., Bülent Karakas ...“

17. Dne 18. srpna 1994 byli stěžovatelé předvedeni před prokurátora a poté před nepředsedajícím soudce při Soudu pro státní bezpečnost v Istanbulu, kde všechna svá obvinění popřeli. Oba stěžovatelé odmítli své výpovědi učiněné při policejním zadržení a tvrdili, že byli k jejich podpisu přinuceni. Soud nařídil jejich vazbu.

18. Dne 23. srpna 1994 byli stěžovatelé prohlédnuti vězeňským lékařem. Ve zprávě byly zmíněny modřiny na pravé ruce prvního stěžovatele. Kromě toho na zádi jeho pravé ruky bylo identifikováno místo narušené tkáně o rozměrech 0,5 x 0,5 cm.

Na konci prohlídky druhého stěžovatele ohlásil lékař přítomnost modřin na obou rukou a tři místa narušené tkáně na zadní části jeho levé ruky o rozměrech cca 0,5 x 0,5 cm.

19. Dne 26. srpna 1994 prokurátor při Soudu pro státní bezpečnost v Istanbulu vznesl proti stěžovatelům obžalobu na základě článku 169 trestního zákona pro napomáhání a podporování ilegální organizace. V relevantních částech obžaloby se uvádělo:

„... Ve světle výpovědí obviněných učiněných na různých stupních trestního řízení, zprávy o zatčení, o domovní prohlídce a o zabavení, zabavených letáků, transparentů a praků, které byly nalezeny u obviněných v době zatčení, znaleckého posudku a obsahu spisu bylo prokázáno, že:

1. Obviněný Yilmaz Yesilirmak byl přívržencem ideologie ilegální organizace Dev-Sol ..., před dvěma měsíci začal navštěvovat hlavní budovu „Devrimci Genclik“ (Revoluční mládež), periodika v Beyoglu, spolu se svým přítelem Bülentem Karakasem ..., byl informován o demonstraci, která se měla konat před budovou „Hürriyet“ dne 8. srpna 1994, osobou, která se s ním setkala, když četl periodikum „Mücadele“ (Boj) ve veřejném parku. Obviněný pomáhal při přípravě transparentů. ... Podle zprávy laboratoře kriminální policie v Istanbulu ze dne 15. srpna 1994 byly charakteristické rysy rukopisu stěžovatele rozeznatelné na třech transparentech. ...

9. ... obviněný Bülent Karakas byl přívržencem ideologie ilegální organizace Dev-Sol. Byl čtenářem periodika „Mücadele“. Setkal se se svým přítelem Yilmazem Yesilirmakem v Sisli a spolu pak došli na dějiště incidentu. Když byl zatčen, zabavila policie dva transparenty, které nesl.“

20. Ve dnech 7. a 8. září 1994 prohlédl lékař Institutu soudního lékařství oba stěžovatele. Lékařská zpráva zopakovala nálezy ze zprávy datované 23. srpna 1994 a uváděla, že první stěžovatel si stěžoval na bolest v zápěstí a že druhý stěžovatel si stěžoval na bolest ve stehnech.

21. Při prvním ústním jednání před Soudem pro státní bezpečnost v Istanbulu stěžovatelé předložili lékařské zprávy a písemná prohlášení, v nichž tvrdili, že byli na policii podrobeni mučení. Ke svým tvrzením o mučení neuvdli žádné podrobnosti. Dále pak tvrdili, že byli na

policii přinucení své výpovědi podepsat ještě dříve, než si je přečetli. Soud nařídil, aby byli stěžovatelé během řízení propuštěni.

22. Při ústním jednání dne 21. února 1995 Soud pro státní bezpečnost v Istanbulu rozhodl, aby byli policisté, jejichž podpisy byly uvedeny pod písemnými prohlášeními stěžovatelů, obesláni k soudu.

23. Ve dnech 5. září 1995 a 14. března 1996 potvrdili policisté před soudem obsah výpovědí stěžovatelů před policií a autentičnost jejich podpisů pod těmito výpověďmi.

24. Posledně uvedeného dne, ve světle zprávy o incidentu, svědeckých výpovědí, zabavených transparentů, letáků a obsahu spisu soud rozhodl zprostit viny devět z obviněných, přičemž pět z nich, včetně stěžovatelů, odsoudil na základě článku 169 trestního zákona a článku 5 zákona o prevenci před terorismem. Soud uložil stěžovatelům tresty odnětí svobody, a to na tři roky a devět měsíců a na dva roky a šest měsíců.

25. Dne 17. dubna 1996 podal advokát stěžovatelů odvolání ke Kasačnímu soudu. V žádosti zopakoval tvrzení stěžovatelů, že byli na policii podrobeni mučení.

26. Dne 13. dubna 1998, při ústním jednání, které se konalo před Kasačním soudem, stěžovatelé zopakovali svá tvrzení o mučení na policii a tvrdili, že jsou nevinní.

27. Dne 27. dubna 1998 potvrdil Kasační soud rozhodnutí Soudu pro státní bezpečnost v Istanbulu ohledně tří z obviněných, včetně stěžovatelů, a zrušil je vůči dvěma z nich. Kasační soud zrušil rozhodnutí ohledně jednoho z obviněných z procesních důvodů a ohledně jiného pro nedostatek důkazů.

28. Dne 27. května 1998 zamítl Kasační soud žádost stěžovatelů o opravu rozhodnutí.

II. Relevantní vnitrostátní právo

29. Článek 169 trestního zákona stanoví toto:

„Každá osoba, která s vědomím, že ozbrojený gang či organizace je ilegální, mu napomáhá, ukrývá jeho členy, dodává jim potraviny, zbraně, munici či oblečení nebo mu napomáhá jakýmkoli způsobem, bude potrestána odnětím svobody nejméně na tři a nejvíce na pět let ...“

30. Článek 4 zákona o prevenci před terorismem (zákon č. 3713 ze dne 12. dubna 1991) stanoví, že trestný čin definovaný v sekci 169 trestního zákona je zařazen do kategorie „jednání spáchané za účelem podporovat terorismus“. Podle článku 5 se tresty, stanovené trestním zákonem jako potrestání trestných činů definovaných v článku 4 zákona, zvyšují o polovinu.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 3 Úmluvy

31. Stěžovatelé si stěžovali na to, že byli na policii podrobeni různým formám špatného zacházení a mučení v rozporu s článkem 3 Úmluvy, který stanoví:

„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu.“

A. Argumenty uplatněné pře Soudem

1. Stěžovatelé

32. Stěžovatelé tvrdili, že zacházení, jemuž byli během zadržování na policii podrobeni, bylo mučením. Zejména uváděli, že jim byly zavazány oči a že museli stát čelem ke zdi; nedostali napít a nesměli jít po nějakou dobu na toaletu. Kromě toho byli bití do obou rukou, uráženi a bylo jim vyhrožováno. Dále si obecně stěžovali na podmínky ve vězení.

2. Vláda

33. Vláda uvedla, že stěžovatelé nepodali podrobný popis tvrzeného zacházení vnitrostátním orgánům, a to v rozporu se stížností, kterou předložili Soudu. Pouze prohlásili před prokurátorem a před soudem, že byli podrobeni mučení a že byli přinuceni podepsat své výpovědi před policií.

I když stěžovatelé tvrdili, že lékař nezaznamenal v lékařské zprávě všechny jejich stížnosti, ani oni, ani jejich zástupce nenapadli spolehlivost těchto zpráv před vnitrostátními orgány, aniž by požádali soud, aby je zaslal k další lékařské prohlídce.

34. Kromě toho, ke zraněním stěžovatelů, jak jsou uvedena v lékařské zprávě, došlo během zatýkání, kdy stěžovatelé odporovali snaze policistů je zadržet. Použití násilí bylo nezbytné, aby stěžovatelé byli donuceni podrobit se zákonným požadavkům policistů, a proti stěžovatelům nebylo použito excesivního násilí.

B. Hodnocení soudu

35. Soud připomíná, že pokud je osoba vzata do vazby či policejní cely v dobrém zdravotním stavu a v době propuštění je poraněna, pak je na státu, aby poskytl přijatelné vysvětlení k tomu, jak k těmto poraněním došlo, a předložit důkazy zpochybňující tvrzení poškozeného, zejména opírající-li se tato tvrzení o lékařské zprávy; jinak jasně vyvstane otázka podle článku 3 Úmluvy (viz *Selmouni v. Francie /GC/*, č. 25803/94, § 87, *ECHR 1999-V*, *Aksoy v. Turecko**, rozsudek ze dne 18. prosince 1996, *Reports of Judgments and Decisions 1996-VI*, str. 2278, § 62, *Tomasi v. Francie***, rozsudek ze dne 27. srpna 1992, *Série A* č. 241-A, str. 40 – 41, § 108 – 111 a *Ribitsch v. Rakousko*, rozsudek ze dne 4. prosince 1995, *Série A* č. 336, str. 26, § 34).

* Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku – Přílohový sešit XIII/1998, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 21987/93, str. 30.

** Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku – Přílohový sešit III/1995, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 12850/93, str. 14.

36. V daném případě Soud poznamenává, že stěžovatelé ve své stížnosti, jež mu byla předložena, přesně popsali formy špatného zacházení, jemuž byli podrobeni. Nicméně několik prvků v případě vrhá pochybnosti na to, zda stěžovatelé byli podrobeni takovému zacházení, jak je popsali ve svých stížnostech. Soud poznamenává, že kromě tvrzení, že byli podrobeni mučení, neuvedli stěžovatelé žádné podrobnosti ohledně tohoto zacházení před vnitrostátními orgány. Soud dále poznamenává, že lékařské zprávy ze 17. a 23. srpna 1994 neodhalují žádné stopy špatného zacházení na jejich tělech konsistentní s těmi, jež byly popsány stěžovateli (odstavce 13, 18 a 2 výše).

37. Soud však konstatuje, že ve všech třech lékařských zprávách bylo uvedeno, že stěžovatelé měli modřiny a poškozenou tkáň na rukou. Proto se domnívá, že nálezy ve zprávách potvrzují tvrzení stěžovatelů, že byli biti na rukou.

38. Soud poznamenává, že strany nebyly ve sporu o to, že stěžovatelé utrpěli zranění na rukou, jak vyplývá z lékařských zpráv. Strany však předložily odlišné verze toho, jak stěžovatelé ke zraněním skutečně přišli.

39. I když Vláda tvrdila, že stěžovatelé svá zranění utrpěli při odporu, který kladli policistům, kteří se je snažili zadržet, Soud shledává toto vysvětlení nepřesvědčujícím. Soud má za to, že i když stěžovatelé kladli při zatýkání odpor, jedná se o značně nedostatečné vysvětlení uvedených poranění. Na základě veškerých materiálů, které má k dispozici, dospívá Soud k závěru, že Vláda dostatečně neprokázala, že zranění stěžovatelů na jejich rukou byla způsobena jinak než zacházením, jemuž byli podrobeni na policii.

40. Ve světle výše uvedeného a při absenci přijatelného vysvětlení vládou má Soud za to, že zranění uvedená v lékařských zprávách byla důsledkem zacházení, za které nese odpovědnost Vláda.

41. Z uvedeného vyplývá, že byl porušen článek 3 Úmluvy.

II. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

42. Stěžovatelé si s odvoláním na článek 6 § 1 Úmluvy stěžovali na to, že jim byl odepřen spravedlivý proces před nezávislým a nestranným, soudem vzhledem k přítomnosti vojenského soudce za soudní stolicí Soudu pro státní bezpečnost v Istanbulu, který je soudil a odsoudil. Ve své relevantní části stanoví článek 6 § 1 toto:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě ... projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem.“

43. Soud poznamenává, že již posuzoval podobné stížnosti v minulosti, přičemž našel porušení článku 6 § 1 (viz, mimo jiné, Özel v. Turecko, č. 42739/98, § 33 – 34, 7. listopadu 2002 a Özdemir v. Turecko, č. 59659/00, § 35 – 36, 6. února 2003).

44. Soud nevidí důvod pro to, aby v daném případě dospěl k jinému závěru. Je racionální, že se stěžovatelé, kteří byli stíháni Soudem pro státní bezpečnost za napomáhání a podporu ilegální organizace, obávali toho, že budou souzeni soudem, jehož členem byl vojenský důstojník a člen Vojenské právní služby. Z tohoto důvodu se mohli legitimně obávat, že Soud pro státní bezpečnost v Istanbulu může být nevhodně ovlivněn úvahami, které nemají s daným případem nic společného. Jinými slovy, obavy stěžovatelů ohledně neexistující nezávislosti a nestrannosti lze pokládat za objektivně oprávněné (viz Incal v. Turecko, rozsudek ze dne 9. června 1998, Reports 1998-IV, str. 1573, § 72 in fine).

45. V souladu s tím dospívá Soud k závěru, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy.

III. Údajné porušení článku 6 § 2 Úmluvy

46. Stěžovatelé si s odvoláním na článek 6 § 2 Úmluvy stěžovali na to, že jejich právo být pokládáni za nevinné bylo porušeno, jelikož po jejich zadržení uspořádala policie tiskovou konferenci, kde byli novinářům představeni jako zločinci. Článek 6 § 2 Úmluvy stanoví toto: „2. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákoným způsobem.“

A. Argumenty uplatněné před Soudem

47. Vláda tvrdila, že v novinách nebyly zveřejněny žádné zprávy či fotografie, jež by popi-sovaly stěžovatele jako členy ilegální organizace.

48. Stěžovatelé tvrdili, že zprávy o jejich zadržení byly nejenom zveřejněny v novinách, ale byly také vysílány na některých televizních kanálech.

B. Hodnocení Soudu

49. Soud především připomíná, že presumpce nevinny zakotvená v článku 6 odstavec 2 je jedním z prvků spravedlivého procesu, který vyžaduje odstavec 1. Presumpce nevinny bude porušena, jestliže soudní rozhodnutí nebo prohlášení úřední osoby o osobě obviněné z trest-ného činu odráží názor, že je tato osoba vinná, předtím, než byla její vina prokázána zákon-ným způsobem. I při absenci formálního nálezu postačí, že existuje nějaké odůvodnění nazna-čující, že soud nebo úřední osoba pokládá obviněného za vinného (viz, mimo jiné, Deweer v. Belgie, rozsudek ze dne 27. února 1980, Série A č. 35, str. 30, § 56, Minelli v. Švýcarsko, rozsudek ze dne 25. března 1983, Série A č. 62, str. 15, § 27 a 37 a Allenet de Ribemont v. Francie, rozsudek ze dne 10. února 1995, Série A č. 308, str. 16, § 35 – 36).

50. Svoboda projevu garantovaná článkem 10 Úmluvy zahrnuje právo získávat a šířit informace. Článek 6 § 2 tudíž nemůže bránit státním orgánům, aby informovaly veřejnost

o pokračujícím trestním vyšetřování, avšak vyžaduje, aby tak činily s rozvahou a aby bylo přihlédnuto k nezbytným okolnostem s cílem respektování presumpce nevinny (viz *Allenet de Ribemont v. Francie*, citováno výše, § 38).

51. Soud již zdůraznil důležitost volby slov úředními osobami při jejich prohlášeních předtím, než byla určitá osoba souzena a shledána vinnou ze spáchání konkrétního trestného činu (viz *Daktaras v. Litva*, č. 42095/98, § 41, ECHR 2000-X). Soud rovněž zdůraznil důležitost respektování presumpce nevinny během tiskových konferencí pořádaných úředními osobami státu (viz *Butkevičius v. Litva**, č. 48297/99, § 50 – 52, ECHR 2002-II (extrakty), *Lavents v. Lotyšsko*, č. 58442/00, § 122, 28. listopadu 2002 a *Y.B. a ostatní v. Turecko*, č. 48173/99 a 48319/99, § 49, 51, 28. října 2004). Avšak o tom, zda bylo prohlášení úřední osoby státu v rozporu s principem presumpce nevinny, musí být rozhodnuto v kontextu s konkrétními okolnostmi, za nichž bylo napadené prohlášení učiněno (viz, inter alia, *Adolf v. Rakousko*, rozsudek ze dne 26. března 1982, Série A č. 49, str.17 – 19, § 36 – 41).

52. Soud konstatuje, že v daném případě policie uspořádala tiskovou konferenci v kontextu s nezávislým trestním řízením, na níž o zadržených informovala novináře a dovolila jim fotografovat.

53. Soud poznamenává, že v daném případě neexistuje ve spise důkaz o tom, jaké policie učinila prohlášení a zda tak vůbec učinila. I když je pravdou, že po tiskové konferenci uveřejnily dvoje noviny jména a fotografie obou stěžovatelů a že o nich prohlásily, že byli zatčeni policií jako členové organizace Dev-Sol při přípravě demonstrace, Soud nepokládá za prokázané, že policie prohlásila, že by stěžovatelé byli vinni spácháním trestných činů, pro které byli zatčeni, nebo že by policie jinak prejudikovala hodnocení faktů příslušných soudů.

54. S přihlédnutím k výše uvedenému má Soud za to, že právo stěžovatelů být pokládáni za nevinné nebylo v daném případě porušeno.

55. Proto nebyl v tomto ohledu článek 6 § 2 Úmluvy porušen.

IV. Aplikace článku 41 Úmluvy

56. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

57. Stěžovatelé požadovali částku 6000 euro (EUR) jako náhradu peněžní škody a tvrdili, že během jejich uvěznění nemohli pracovat a pokračovat ve svém vzdělávání.

* Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku – Přílohy sešit XXXIV/2003, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 48297/99, str. 43.

Pokud jde o morální újmu, požadoval první stěžovatel částku 8000 EUR a druhý stěžovatel, kterému bylo v době incidentu sedmnáct let, požadoval částku 10 000 EUR.

58. Vláda tvrdila, že požadavek na náhradu peněžní škody postrádá jakýkoliv základ. Pokud jde o požadavky na náhradu morální újmy, Vláda opět popřela tvrzení stěžovatelů ohledně mučení a požadovala, aby jim žádná náhrada přiznána nebyla.

59. Soud poznamenává, že stěžovatelé nedoložili existenci peněžní škody; proto jim z tohoto titulu nemůže žádnou náhradu přiznat. Soud se však domnívá, že oba stěžovatelé jistě utrpěli stres, který nelze kompenzovat pouhým nálezem Soudu o porušení Úmluvy. S přihlédnutím k nalezenému porušení Úmluvy v tomto případě a při rozhodování na základě ekvity přiznává Soud každému ze stěžovatelů částku 5000 EUR jako náhradu morální újmy.

B. Náklady a výdaje

60. Stěžovatelé požadovali částku 6083,33 EUR jako náhradu poplatků a nákladů vynaložených při přípravě a prezentaci jejich případu před institucemi Úmluvy. To zahrnovalo administrativní poplatky vynaložené jejich zástupci (5933,33 EUR) za cca 59 hodin a 20 minut právnícké činnosti a takové výdaje jako za telefonní hovory, poštovné, fotokopie, papírnictví, dopravu a expertní poplatky (150 EUR).

61. Vláda tvrdila, že stěžovateli nebyla předložena žádná stvrzenka či jiný doklad, který by tyto požadavky prokazoval.

62. Soud přiznává náhradu nákladů a výdajů, pokud byly skutečně a nezbytně vynaloženy a pokud jsou přiměřené co do jejich výše (viz *Sawicka v. Polsko*, č. 37645/97, § 54, 1. října 2002). Soud vypracoval vlastní odhad na základě dostupných informací a má za to, že požadavky na úhradu administrativních nákladů a výdajů lze pokládat za skutečně vynaložené a přiměřené co do jejich výše.

63. Ve světle výše uvedeného přiznává Soud jako náhradu částku 3500 EUR sníženou o částku 685 EUR obdrženou ve formě právní pomoci od Rady Evropy.

C. Úroky z prodlení

64. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení měly základ v marginální úrokové míře Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že byl porušen článek 3 Úmluvy;
2. Konstatuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;

3. Konstatuje, že nebyl porušen článek 6 § 2 Úmluvy;

4. Konstatuje,

(a) že žalovaný stát je povinen vyplatit stěžovatelům do tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane konečným podle článku 44 § 2 Úmluvy, níže uvedené částky, které budou převedeny na turecké liry kurzem platným v den vyrovnání:

(i) 5000 EUR (pět tisíc euro) jako náhradu nepeněžní škody;

(ii) 3500 EUR (tři tisíce pět set euro) sníženou o 685 EUR (šest set osmdesát pět euro) obdrženu ve formě právní pomoci od Rady Evropy společně oběma stěžovatelům jako náhradu nákladů a výdajů;

(iii) jakoukoli daň, která může být splatná z výše uvedených částek;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou z výše uvedených částek splatné prosté úroky o úrokové míře rovnající se marginální úrokové míře Evropské centrální banky během doby prodlení plus tři procentní body;

5. Zamítá zbývající část požadavku stěžující si společnosti na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně dne 28. června 2005 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

M. O'BOYLE
tajemník sekce

Sir N. BRATZA
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
DRUHÁ SEKCE
18. dubna 2006
VĚC TARIQ
(rozsudek ve věci Tariq v. Česká republika)

Evropský soud pro lidská práva – Druhá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci J.-P. Costa, předseda, I. Cabral Barreto, K. Jungwiert, V. Butkevych, M. Ugrekhelidze, A. Mularoniová, E. Fura-Sandströmová a dále S. Dolléová, tajemnice sekce, po projednání na neveřejném zasedání dne 28. března 2006 vynesl uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Na počátku případu byla stížnost (č. 75455/01) proti České republice předložená Soudu podle čl. 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) soudánským občanem Mohamedem Alim Tariqem (dále jen „stěžovatel“) dne 18. června 2001.

2. Stěžovatel, kterému byla poskytnuta právní pomoc, byl zastoupen paní K. Veselou-Samkovou, advokátkou provozující praxi v Praze. Česká vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svým zmocněncem V.A. Schormem z Ministerstva spravedlnosti.

3. Dne 3. prosince 2004 Soud rozhodl postoupit stížnost Vládě. Podle ustanovení čl. 29 § 3 Úmluvy Soud rozhodl posoudit meritum stížnosti současně s její přípustností.

SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

I. Okolnosti případu

4. Stěžovatel se narodil v roce 1966. Do České republiky přijel v roce 1983.

A. Trestní řízení

5. Dne 17. prosince 1997 v 10.30 hod. byl stěžovatel předveden na policejní stanici, aby zde podal některá vysvětlení v souvislosti s vyšetřováním podvodu. Byl vyslechnut policejním vyšetřovatelem v době mezi 14.15 hod. a 16.45 hod. Byl mu určen advokát. V 17.50 hod. byl stěžovatel zatčen a byl obviněn z pokusu o podvod podle ustanovení § 8 odst. 1 a § 250 odst. 1 a 4 trestního zákona (dále jen „tr. zák.“) s odůvodněním, že spolu s jistým M.M. si otevřel falešné bankovní účty, na nichž se pokusili uložit 56 228 000 Kč (1 938 897 EUR) a 36 572 000 Kč (1 261 103 EUR) prostřednictvím falešných poštovních poukázek.

6. Dne 19. prosince 1997 byl stěžovatel předveden před soudce Obvodního soudu pro Prahu 1, který nařídil jeho vazbu. Téhož dne byla ve stěžovatelově bytě provedena prohlídka.

7. Dne 19. ledna 1998 byl Kriminální ústav v Praze požádán o vypracování znaleckého posudku k falešným poštovním poukázkám. Dne 16. února 1998 byl odbor kriminalistické techniky a expertíz požádán, aby prozkoumal stěžovatelův počítač a deník. Znalecké posudky byly dodány ve dnech 29. dubna a 12. června 1998.

8. Ve dnech 3. a 18. března, 22. července a 22. října 1998 byl stěžovatel vyslechnut.

9. Dne 18. března 1999 byl stěžovatel informován, že jeho trestná činnost bude považována za spolčení k podvodu v organizované skupině podle ustanovení § 43 tr. zák. Dne 6. září 1999 byly popsány poštovní poukázky.

10. Ve dnech 24. září a 9. srpna 2000 byl stěžovatel vyslechnut.

11. Dne 25. dubna 2001 požádal obhájce stěžovatele, poté co si prostudoval stěžovatelův spis, aby byly důkazy doplněny o výsledky dvou svědků, přičemž jeden z nich, T., je stěžovatelův bratranec. Jeho žádost byla dne 22. května 2001 zamítnuta policejním vyšetřovatelem, který nepokládal výslech tohoto svědka za nutný pro rozhodnutí státního zástupce nebo soudu.

12. Mezitím bylo obviněno 28 dalších podezřelých ze stejného trestného činu, přičemž někteří z nich byli vzati do vazby.

13. Dne 3. července 2001 krajský státní zástupce v Praze, na návrh vyšetřovatele ze dne 21. června 2001, obžaloval stěžovatele a spoluobžalované u Krajského soudu v Praze. Stěžovatel o tom byl informován 4. července 2001.

14. Dne 6. září 2001 vrátil krajský soud případ zpět krajskému státnímu zástupci za účelem dalších vyšetřování. Soud rozhodl, aby stěžovatel zůstal ve vazbě do 17. prosince 2001. Dne 22. listopadu 2001 zamítl vrchní soud námitky státního zástupce proti tomuto rozhodnutí. Dne 5. prosince 2001 byl spis k případu vrácen krajskému státnímu zástupci.

15. Dne 29. května 2002 byl stěžovatel vyslechnut, ale využil svého práva nevypovídat.

16. Dne 14. srpna 2002 další znalec, který byl jmenován 13. února 2002, předložil posudek.

17. Mezi červnem 2002 a lednem 2003 učinily orgány činné v trestním řízení řadu procesních úkonů.

18. Dne 30. ledna 2003 krajský státní zástupce znovu obžaloval všechny podezřelé, včetně stěžovatele. Obžaloba měla 89 stran. Stěžovatel o tom byl informován 10. dubna 2003.

19. Dne 15. dubna 2003 byla obžaloba v češtině, francouzštině a arabštině postoupena krajskému soudu, který 15. července 2003 stanovil, že řízení proběhne od 20. října do 19. listopadu 2003.

20. Dne 10. září 2003 proběhlo ústní jednání se stěžovatelem. Ten prohlásil, že v řízení nebude potřebovat tlumočníka.

21. Podle Vlády zahájil krajský soud případ projednávání 21. října 2003, přičemž osm podezřelých se nedostavilo k řízení dne 20. října 2003. Trestní případ týkající se dvou podezřelých byl ze společného řízení vyjmut.

22. Dne 22. října 2003 byl jmenován tlumočník do francouzštiny, aby asistoval M.M., který nerozumí česky. Dne 27. října 2003 byl jmenován tlumočník do arabštiny pro potřeby některých svědků.

23. Řízení pokračovalo mezi 7. a 30. lednem 2004, bylo obesláno 36 svědků a byl nařízen psychiatrický znalecký posudek. Podle Vlády se konalo hlavní líčení skutečně od 7. do 9. ledna 2004 a ve dnech 13., 16., 19. a 27. ledna 2004.

24. Od 19. do 27. ledna 2004 byl spis k případu předáván Vrchnímu soudu v Praze za účelem přezkoumání stížnosti jednoho z podezřelých proti nařízení o vazbě. Ve věci bylo rozhodnuto 26. ledna 2004 a podle Vlády byl spis k případu okamžitě vrácen krajskému soudu.

25. Soud pokračoval v projednávání případu mezi 1. a 26. dubnem 2004, přičemž někteří svědkové se k soudu nedostavili. K účasti na jednání bylo obesláno 19 svědků.

26. Dne 22. března 2004 vydal soud dva příkazy k zatčení proti dvěma podezřelým. Hlavní líčení přesto pokračovalo ve dnech 1. a 2., 5., 7. až 9., 13. až 16. a 19. a 20. dubna 2004. Dne 21. dubna 2004 muselo být jednání odročeno do 21. června 2004. K soudu bylo obesláno 16 svědků.

27. Hlavní líčení se konalo ve dnech 21. až 23. června a 24. a 25. června 2004.

28. Rozsudkem ze dne 28. června 2004 shledal krajský soud stěžovatelem vinným z pokusu o podvod ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 a § 250 odst. 1 a 4 tr. zák. a odsoudil jej k trestu odnětí svobody ve výši pět let a šest měsíců. Lhůta pro vypracování rozsudku byla prodloužena do 22. ledna 2005 s ohledem na složitost případu.

29. Trestní řízení nyní zůstává neukončené u vrchního soudu, který nařídil jednání na 21. února 2006.

B. Stěžovatelova vazba

30. Dne 19. prosince 1997 soudce Obvodního soudu pro Prahu 1 nařídil stěžovatelovu vazbu na žádost městského státního zástupce v Praze ze dne 18. prosince 1997 podle ustanovení § 64 písm. a) a b) trestního řádu (dále jen „tr. ř.“), a to s účinností od 17. prosince 1997 v 17.50 hod. Soudce konstatoval, že s ohledem na soudánské občanství a pas, jakož i na skutečnost, že stěžovatel bude pravděpodobně odsouzen k dlouhému trestu odnětí svobody, existuje nebez-

pečí, že stěžovatel uprchne, aby se vyhnul trestnímu řízení. Soudce rovněž našel, že stěžovatel, který byl stíhán spolu s M.M., by mohl ovlivňovat svého spoluobviněného a svědky, kteří ještě nebyli vyslechnuti, čímž by mohl ohrožovat vyšetřování.

31. Dne 16. ledna 1998 zamítl městský soud stěžovatelu stížnost proti nařízení o vazbě.

32. Dne 3. března 1998 zamítl okresní soud stěžovatelu žádost o propuštění. Dne 27. března 1998 městský soud toto zamítnutí potvrdil.

33. Dne 2. června 1998 soud na základě žádosti městského státního zástupce ze dne 29. května 1998 prodloužil stěžovatelu vazbu do 17. října 1998. Soud konstatoval, že stěžovatel bude pravděpodobně odsouzen k dlouhému trestu odnětí svobody, čímž se vytváří riziko, že pokud by byl propuštěn, uprchl by do zahraničí a že by mohl ovlivňovat M.M. a další osoby, které nebyly dosud vyslechnuty.

34. Dne 30. září 1998 okresní soud na základě žádosti městského státního zástupce prodloužil stěžovatelu vazbu do 17. února 1999. Soud dospěl k závěru, že důvody stěžovatelovy vazby, tak jak byly uvedeny v předchozím rozhodnutí, jsou stále relevantní. Soud zdůraznil obavy z toho, že stěžovatel by ovlivňoval M.M., který si právě odpykával trest odnětí svobody, nebo další osoby, které nebyly dosud vyslechnuty. Soud se v závěru odvolal na komplexní charakter případu, který vyžaduje řádné vyšetření.

35. Dne 23. října 1998 Městský soud v Praze zamítl stěžovatelu stížnost ze dne 12. října 1998 proti tomuto prodloužení.

36. Dne 14. prosince 1998 podal stěžovatel ústavní stížnost proti soudním rozhodnutím, jimiž byla prodloužena jeho vazba. Stěžoval si zejména stěžoval na to, že jeho pokračující vazba je neoprávněná a že soudy jeho případ řádně neprojednaly, když posuzovaly existenci důvodů pro prodloužení jeho vazby. Dále si stěžoval na to, že nebyl předveden před soud během 24 hodin, jak vyžaduje zákon. V této souvislosti se stěžovatel odvolal na článek 3 § 1 (zákaz diskriminace), článek 8 § 2, 3 a 5 (právo na svobodu a bezpečnost), článek 36 § 1 (právo na soudní ochranu) a článek 40 § 2 (presumpce nevinoty) Listiny základních práv a svobod.

37. Dne 4. ledna 1999 M.M., jehož trest odnětí svobody by vypršel 6. ledna 1999, byl vzat do vazby na základě ustanovení § 67 odst. 1 tr. ř.

38. Dne 26. ledna 1999 okresní soud na žádost městského státního zástupce ze dne 22. ledna 1999 rozhodl prodloužit stěžovatelu vazbu do 17. června 1999 s odkazem na ustanovení § 71 odst. 2 tr. ř., neboť shledal, že vazební důvody ve smyslu ustanovení § 67 odst. 1 písm. a) a b) tr. ř. stále existují. Stěžovatelova opožděná stížnost proti tomuto prodloužení byla zamítnuta městským soudem dne 19. února 1999.

39. Mezitím, dne 15. února 1999, vyšetřovatel rozhodl spojit stěžovatelův případ s případem M.M.

40. Dne 3. června 1999 Okresní soud Praha-východ prodloužil stěžovatelovu vazbu do 17. listopadu 1999. Dne 30. června 1999 krajský soud, na základě stížnosti stěžovatele a M.M., shledal, že důvody pro jejich zadržování stále existují, avšak omezil vazbu do 28. září 1999, neboť předpokládal, že vyšetřování bude ukončeno do konce září 1999.

41. Mezitím, dne 9. června 1999, Ústavní soud zamítl stěžovatelovu ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou.

42. Dne 13. září 1999 okresní soud, na základě žádosti krajského státního zástupce ze 6. září 1999, rozšířil vazbu stěžovatele, M.M. a dvou dalších podezřelých do 31. října 1999, a to s odkazem, inter alia, na nutnost uzavřít vyšetřování.

43. Dne 15. října 1999 vyhověl okresní soud žádosti krajského státního zástupce ze dne 11. října 1999 a prodloužil stěžovatelovu vazbu do 16. prosince 1999, přičemž uvedl, že mezitím byly obviněny další osoby, což bude vyžadovat vyslechnutí všech 31 obviněných, jakož i některých svědků a znalců. Soud nalezl, že stále existuje riziko, že stěžovatel bude ovlivňovat svědky a spoluobviněné a s ohledem na riziko dlouhého trestu odnětí svobody, který mu může být uložen, by se mohl stěžovatel vyhýbat trestnímu stíhání tím, že by uprchl do zahraničí.

44. Ve dnech 29. října a 24. listopadu 1999 zamítl krajský soud stěžovatelovy stížnosti proti rozhodnutím ze 13. září a 15. října 1999, čímž byla jeho vazba prodloužena do 31. října a poté do 16. prosince 1999.

45. Dne 10. prosince 1999 vrchní soud, na návrh vrchního státního zástupce, s odvoláním na ustanovení § 71 odst. 3 tr.ř., prodloužil stěžovatelovu vazbu do 31. května 2000, neboť nalezl, že stále existují důvody pro jeho zadržování ve smyslu ustanovení § 67 odst. 1 písm. a) a b) tr. ř. Soud se odvolal, inter alia, na komplexní charakter případu. Dále se soud odvolal na věrohodné podezření opírající se o kogentní důkazy, že stěžovatel spáchal závažný trestní čin, z něhož byl obviněn.

46. Dne 6. ledna 2000 Nejvyšší soud zrušil výše uvedené rozhodnutí, přičemž konstatoval, že neexistují konkrétní důvody ospravedlňující stěžovatelovu vazbu údajnými obavami z koluze nebo ze zastrahování ve smyslu ustanovení § 67 písm. b) tr. ř., přičemž rozhodl nově a konstatoval, že stále existuje nebezpečí, že stěžovatel uprchne a bude se vyhýbat trestnímu stíhání, bude-li propuštěn, vzhledem k možnému dlouhému trestu odnětí svobody, k jeho soudánskému občanství a domicilu a k jeho osobní pověsti a k pověsti jeho rodiny. Nejvyšší soud konstatoval, že trestní řízení nebylo ukončeno v rámci zákonné dvouleté lhůty stanovené pro vazbu v ustanovení § 71 odst. 3 tr. ř., a to s ohledem na složitost případu a z dalších závažných důvodů. Závěrem Nejvyšší soud konstatoval, že na základě materiálních důvodů nashromážděných v přípravném řízení je možné učinit závěr, že závažný trestný čin, z něhož byl stěžovatel obviněn, byl stěžovatelem skutečně spáchán.

47. Ve dnech 5. dubna a 7. června 2000 zamítl okresní soud stěžovatelovy žádosti o propuštění. Ve dnech 28. dubna a 13. července 2000 krajský soud zamítl jeho stížnosti proti výše uvedeným zamítnutím.

48. Dne 19. května 2000 vrchní soud vyhověl žádosti vrchního státního zástupce ze dne 5. května 2000 a prodloužil stěžovatelovu vazbu do 30. listopadu 2000 na základě ustanovení § 71 odst. 3 tr. ř. Soud uvedl, inter alia, že vzhledem k právní klasifikaci stěžovatelova trestného činu bude stěžovatel pravděpodobně odsouzen k dlouhému trestu odnětí svobody, bude-li usvědčen. Vrchní soud rovněž poznamenal, že stěžovatel by mohl uprchnout, protože má soudánské občanství, má bydliště nejen v Praze, ale také v Súdánu, jeho rodina žije v Súdánu a ve Spojených státech. Vrchní soud tudíž dospěl k názoru, že jeho vazba je stále nutná ve smyslu ustanovení § 67 odst. 1 tr. ř.

49. Dne 21. června 2000 zamítl Nejvyšší soud stěžovatelovu stížnost proti tomuto prodloužení, přičemž se odvolal, inter alia, na jeho soudánské občanství a pas, jakož i na fakt, že má své bydliště v Súdánu. Soud odmítl jakýkoliv diskriminační element, který by mohl být vůči stěžovateli použit s cílem ponechat jej ve vazbě.

50. Dne 21. července 2000 podal stěžovatel další ústavní stížnost, tentokrát proti dvěma posledním rozhodnutím. Tvrdil, že byl porušen článek 8 § 1, 2 a 5 Listiny.

51. Dne 24. listopadu 2000 prodloužil vrchní soud stěžovatelovu vazbu do 30. března 2001 na základě ustanovení § 71 odst. 3 tr. ř. a konstatoval, s odvoláním zejména na rozsah finanční škody údajně způsobené podezřelými, že stále existuje riziko, že stěžovatel, soudánský občan, se bude vyhýbat trestnímu stíhání či možnému dlouhému trestu odnětí svobody, bude-li propuštěn.

52. Dne 29. listopadu 2000 informovala stěžovatelova advokátka Ústavní soud, že vazba jejího klienta byla opět prodloužena.

53. Dne 21. prosince 2000 zamítl Nejvyšší soud stěžovatelovu stížnost ze dne 30. listopadu 2000 proti rozhodnutí ze dne 24. listopadu 2000 prodloužit jeho vazbu do 30. března 2001. Soud se přiklonil ke stanovisku vrchního soudu, že důvod pro stěžovatelovu trvajícím vazbu podle ustanovení § 67 odst. 1 písm. a) tr. ř. stále trvá. V tomto ohledu se Nejvyšší soud odvolal na předchozí rozhodnutí vrchního soudu ze dne 21. června 2000 popisující stěžovatelovy vazby k České republice, povahu jeho trestné činnosti a možný trest odnětí svobody.

54. Dne 6. února 2001 Ústavní soud zamítl druhou stěžovatelovu ústavní stížnost jakožto zjevně nepodloženou. Ústavní soud konstatoval, že rozhodnutí prodlužující stěžovatelovu vazbu přes dva roky byla přijata na základě ustanovení § 71 odst. 3 tr. ř. a že z dostupných důkazů jasně vyplývá, že tato rozhodnutí byla přijata na základě skutečností v rozhodné době prokázaných.

55. Dne 20. března 2001 vyhověl vrchní soud žádosti vrchního státního zástupce ze dne 13. března 2001 prodloužit stěžovatelovu vazbu do 30. června 2001. Dne 24. dubna 2001 zamítl Nejvyšší soud stěžovatelovu stížnost proti tomuto prodloužení.

56. Dne 21. května 2001 zamítl okresní soud stěžovatelovu žádost o propuštění na svobodu. Dne 20. července 2001 zamítl krajský soud stěžovatelovu stížnost proti tomuto zamítnutí.

57. Dne 19. června 2001 vrchní soud na žádost vrchního státního zástupce ze dne 5. června 2001 prodloužil stěžovatelovu vazbu do 31. srpna 2001. S odvoláním na komplexní charakter případu, na závažnost trestné činnosti, z níž byl stěžovatel a další podezřelí obviněni, a na důkazy nashromážděné do té doby vrchní soud shledal, že ve dvouleté zákonné lhůtě nebylo možné vyšetřování uzavřít. Vrchní soud dále konstatoval, že by účel trestního řízení byl ohrožen, kdyby byl stěžovatel propuštěn. V této souvislosti soud připomněl, inter alia, že stěžovatel je soudánský občan, že jeho rodina žije v Súdánu a že stěžovatel nemá ani rodinu, ani jiné vazby v České republice. Dne 18. července 2001 zamítl Nejvyšší soud stěžovatelovu stížnost ze dne 2. července 2001 proti prodloužení vazby.

58. Dne 1. srpna 2001 vyhověl vrchní soud žádosti předsedy senátu krajského soudu ze dne 10. července 2001 o prodloužení stěžovatelovy vazby do 17. prosince 2001 s odůvodněním, že důvod stěžovatelovy vazby ve smyslu ustanovení § 67 odst. 1 písm. a) tr. ř. stále existuje. Stěžovatelova stížnost proti tomuto prodloužení byla dne 21. srpna 2001 zamítnuta Nejvyšším soudem, který shledal, že existují závažné důvody pro prodloužení jeho vazby na základě ustanovení § 71 odst. 4 tr. ř., čímž se přiklonil k názoru vrchního soudu. Nejvyšší soud konstatoval, že případ je skutečně komplexní a že příslušné orgány nenesou odpovědnost za žádně neoprávněné průtahy.

59. Dne 17. prosince 2001 byl stěžovatel z vazby propuštěn.

C. Postup ohledně stěžovatelovy žádosti o povolení k pobytu

60. Dne 28. června 2002 se stěžovatel oženil s Českou.

61. Dne 16. srpna 2002 podal stěžovatel žádost o povolení k pobytu, aby mohl žít se svou manželkou.

62. Dne 2. září 2002 služba cizinecké a pohraniční policie v Praze odložila posouzení této žádosti vzhledem k trestnímu vyšetřování vedenému proti stěžovateli, které stále probíhalo. Policie zejména konstatovala, že podle ustanovení § 70 odst. 1 písm. e) zákona o pobytu cizinců v České republice musí být k žádosti přiložen doklad k posouzení trestní záchovalosti dokazující, že žadatel nemá žádný zápis v trestním rejstříku ve své vlastní zemi, v zemi, kde má trvalý pobyt, nebo v zemi, kde žil více než šest měsíců v posledních třech letech. Policie rovněž konstatovala, že žádost neobsahuje nezbytné dokumenty potvrzující důvod pobytu žadatele v České republice, ani finanční prostředky k životu v ČR. Policie se odvolala na ustanovení § 70 odst. 1 písm. c) a d) zákona.

63. Dne 6. prosince 2002 zamítl Ústavní soud jako neopodstatněnou stěžovatelovu ústavní stížnost proti uvedenému rozhodnutí, v níž stěžovatel namítal porušení jeho práv zaručených článkem 36 § 1 a 2 a článkem 40 § 2 Listiny.

64. Ve dnech 2. ledna a 3. dubna 2002 zástupkyně veřejného ochránce práv shledala, že policie postupovala nezákonně.

65. Dne 5. června 2003 nabídla soukromá překladatelská společnost stěžovateli zaměstnání. Dne 17. července 2003 tato společnost vzala uvedenou nabídku zpět, protože stěžovatel nepředložil své povolení k pobytu.

II. Relevantní vnitrostátní právo

66. Do 31. prosince 1998 ustanovení § 67 zákona o trestním řízení stanovilo, že obviněný může být vzat do vazby, pouze existují-li zvláštní důvody svědčící o tom, že

a) obviněný uprchne, aby se vyhnul trestnímu stíhání nebo trestu, zejména nelze-li totožnost osoby okamžitě zjistit, nemá-li podezřelý trvalé bydliště nebo existuje-li možnost, že mu bude uložen těžký trest;

b) obviněný bude ovlivňovat svědky nebo spoluobviněné, kteří ještě nebyli vyslechnuti soudem, nebo jinak bude narušovat vyšetřování skutečností, které jsou důležité pro chod řízení nebo

c) obviněný bude pokračovat v trestné činnosti, pro kterou je trestně stíhán, nebo dokoná trestný čin, o který se dříve pokusil, nebo spáchá trestný čin, který připravoval nebo jímž hrozil.

67. S platností od 1. ledna 1999 bylo ustanovení § 67 částečně upraveno druhým novým odstavcem, který stanoví, že v přípravném řízení může soud nařídit vazbu nebo vazbu prodloužit, pouze je-li to odůvodněno jedním z důvodů uvedených v odstavci 1 a pokud zjištěné skutečnosti naznačují, že trestný čin, z něhož byl obviněn, byl spáchán a že existuje důvodné podezření, že obviněný je jeho pachatelem.

68. Na základě ustanovení § 71 odst. 1) příslušné orgány budou věnovat zvýšenou pozornost případům týkajícím se osob ve vazbě a projednají je co nejrychleji.

69. Ustanovení § 71 odst. 3 stanoví, že vazba nepřekročí dva roky. Pokud z důvodu složitosti nebo z jiných závažných důvodů není možné ukončit trestní řízení v této lhůtě a pokud by propuštění obviněného ohrozilo nebo podstatně zkomplikovalo dosažení účelů řízení, může vrchní soud vazbu prodloužit na nezbytnou dobu.

70. Podle ustanovení § 71 odst. 4 nepřekročí vazba tři roky. V případech zvláště závažných trestných činů ve smyslu ustanovení § 41 odst. 2 trestního zákona činí maximální lhůta vazby čtyři roky.

71. Podle ustanovení § 70 odst. 1 písm. d) zákona o pobytu cizinců v České republice (zákon č. 326/1999 Sb.) musí cizinec při podání žádosti o povolení k pobytu předložit listinu, která potvrzuje, že žadatel má finanční prostředky pro pobyt v České republice.

72. Podle ustanovení § 70 odst. 1 písm. e) musí cizinec rovněž předložit výpis z trestního rejstříku České republiky, jeho vlastní země nebo země, v níž měl cizinec trvalý pobyt, nebo země, na jejímž území cizinec pobýval v posledních třech letech více než šest měsíců, aby tak prokázal, že nebyl odsouzen pro trestný čin.

73. Ustanovení § 174 stanoví, že žadatel s čistým trestním rejstříkem je osobou, jejíž záznam v trestním rejstříku České republiky neobsahuje zápis, že žadatel byl odsouzen pro trestný čin, nebo jehož záznam v trestním rejstříku v cizí zemi takovýto záznam neobsahuje. Integrita osoby je prokázána výpisy z relevantních trestních rejstříků nebo z ekvivalentních dokumentů, které nejsou starší než šest měsíců.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 5 § 1 a 3 Úmluvy

74. Stěžovatel si stěžoval, že jeho vazba byla v rozporu s vnitrostátním právem a že byla nepřiměřeně dlouhá v rozporu s článkem 5 § 1 a 3 Úmluvy, který v odpovídající části zní takto:

„1. Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem: ...

c) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání; ...

3. Každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odstavce 1 písm. c) ... má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení. Propuštění může být podmíněno zárukou, že se dotčená osoba dostaví k přelíčení.“

A. Příпустnost

75. Vláda tvrdila, že stěžovatel nevyčerpal vnitrostátní opravné prostředky, jak vyžaduje je článek 35 § 1 Úmluvy, neboť nepodal ústavní stížnost proti rozhodnutím okresního soudu ze dne 19. prosince 1997 a městského soudu ze dne 16. ledna 1998, jimiž byla vazba nařízena.

76. Soud poznamenává, že stěžovatel byl obviněn z pokusu o podvod s odůvodněním, že spolu s jistým M.M. si otevřel falešné bankovní účty, na něž se pokusil shromáždit peníze prostřednictvím falešných poštovních poukázek.

77. Soud rovněž poznamenává, že stěžovatel byl zatčen 17. prosince 1997 a že zůstal ve vazbě do 17. prosince 2001. Stěžovatel se však neodvolal proti zatčení a rozhodnutí o vazbě.

Odvola se pouze proti prodlužování vazebních lhůt, přičemž první odvolání bylo definitivně zamítnuto Ústavním soudem 9. června 1999, více než šest měsíců před tím, než byla stížnost předložena Soudu dne 18. června 2001. V důsledku toho, pokud si stěžovatel stěžuje proti původnímu rozhodnutí uvalit na něho vazbu, nemůže se tím Soud zabývat s ohledem na článek 35 § 1 a 4 Úmluvy.

78. Pokud si stěžovatel stěžoval na rozhodnutí o prodloužení vazby, pak do kompetence Soudu spadají ve smyslu článku 35 § 1 pouze ta rozhodnutí, jimiž se zabýval Ústavní soud 6. února 2001. Soud však poznamenává, že stěžovatel byl neustále důvodně podezříván, že spáchal trestný čin, a že vnitrostátní soudy průběžně potvrzovaly zákonnost tohoto opatření. Při absenci jakéhokoliv prvku arbitrárnosti v relevantních vnitrostátních rozhodnutích Soud dopívá k závěru, že z případu nijak nevyplývá porušení článku 5 § 1 Úmluvy. Z toho plyne, že tento aspekt případu je třeba zamítnout jako zjevně nepodložený ve smyslu článku 35 § 3 a 4 Úmluvy.

79. Pokud může otázka nezákonnosti vyplynout jinak z prodlužované stěžovatelovy vazby do 17. prosince 2001, Soud shledává, že tuto otázku je třeba meritorně posoudit podle článku 5 § 3 Úmluvy (viz, *mutatis mutandis*, *Scott v. Španělsko*^{*}, rozsudek ze dne 18. prosince 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-VI, str. 2397, § 61). Tento aspekt případu nelze prohlásit za nepřipustný.

B. Meritum případu

1. Období, které je třeba vzít v úvahu

80. Soud poznamenává, že stěžovatel byl zatčen 17. prosince 1997 (viz výše odstavec 30). Propuštěn byl 17. prosince 2001 (viz výše odstavec 59). Celková doba vazby tudíž činila čtyři roky.

2. Přiměřenost délky vazby

(a) Argumenty stran

81. Vláda zastávala názor, že stěžovatelova vazba byla nutná k zajištění řádného chodu řízení. Existovaly hodnověrné důvody k zadržování stěžovatele ve vazbě po celou uvedenou dobu. Vláda se nejdříve odvolala na závažné podezření, že stěžovatel spáchal trestný čin, z něhož byl obviněn. Dále se Vláda odvolala na obzvláště komplexní povahu trestního vyšetřování, v němž vystupovalo 31 osob, z nichž bylo 29 obžalováno. Příslušné orgány vyslechly stovky svědků a poškozených osob. Kromě toho musely zajišťovat překlady z češtiny do francouzštiny a arabštiny pro potřeby stěžovatele a jeho spoluobviněného M.M. Vláda zdůrazňovala, že existovaly „relevantní a dostatečné“ důvody opravňující ke kontinuální stěžovatelově vazbě. V této souvislosti Vláda uvedla, že stěžovatel je soudanský občan s platným pasem a že se předpokládalo, že bude odsouzen k dlouhému trestu odnětí svobody, což s sebou nese riziko, že uprchne a že se bude vyhýbat trestnímu řízení, bude-li propuštěn na svobodu. Vnit-

^{*} Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku – Přílohový sešit IV/1997, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 21335/93, str. 20

rostátní soudy rovněž nalezly, že stěžovatel může ovlivňovat svého spoluobviněného a svědky a tím ohrozit vyšetřování.

82. Vláda uvedla, že stěžovatelova vazba byla podrobena trvalému a pečlivému soudnímu dozoru. Podle názoru Vlády uvedly vnitrostátní soudy „relevantní a dostatečné“ důkazy pro stěžovatelovi vazbu. Vláda souhlasila, že stěžovatel měl právo použít ke své obhajobě opravné prostředky podle vnitrostátního práva. Přesto však zůstává objektivní skutečností, že stěžovatel způsobil svými četnými stížnostmi průtahy v řízení.

83. Vláda dospěla k závěru, že délka a důvody stěžovatelovy vazby byly v souladu s judikaturou Soudu.

84. Stěžovatel namítl, že jeho vazba byla značně dlouhá. Napadl tvrzení Vlády, že hlavním důvodem jeho vazby nebylo jeho soudánské občanství a platný pas. Irelevantnost tohoto důvodu byla podle něho prokázána skutečností, že řízení započalo až dva roky po jeho propuštění.

85. Pokud jde o nutnost prodlužování jeho vazby, stěžovatel poznamenal, že vnitrostátní orgány téměř vždy aplikovaly maximální lhůtu umožňovanou zákonem. Stěžovatel připustil, že případ byl komplexní. Přesto však nelze akceptovat skutečnost, že přípravné trestní řízení trvalo téměř šest roků.

(b) Hodnocení Soudu

(i) Principy stanovené judikaturou Soudu

86. Soud připomíná, že otázku, zda byla délka vazby přiměřená, nelze posuzovat in abstracto. Zda bylo přiměřené ponechat obviněného ve vazbě, musí být posuzováno v každém případě podle jeho specifických rysů. Pokračující vazba může být oprávněná v daném případě, pouze existují-li specifické indikace skutečného požadavku veřejného zájmu, který i navzdory presumpci nevinny převažuje nad pravidlem respektování svobody jednotlivce zakotvené v článku 5 Úmluvy (viz, mimo jiné, *Labita v. Itálie** /GC/, č. 26772/95, § 152, ECHR 2000-IV; *Kudla v. Polsko* /GC/, č. 30210/96, § 110 – 111 s dalšími odkazy, ECHR 2000-XI).

87. Je především povinností vnitrostátních soudních orgánů v daném případě zabezpečit, aby vazba obviněné osoby nepřekročila přiměřenou dobu. Za tímto účelem tyto orgány musí, s náležitým přihlédnutím k principu presumpce nevinny, posoudit všechna fakta svědčící pro nebo proti existenci veřejného zájmu opravňujícího k odchylce od pravidla v článku 5 a musí je uvést ve svých rozhodnutích ohledně žádostí o propuštění na svobodu. V zásadě na základě důvodů uvedených v těchto rozhodnutích a na dobře doložených skutečnostech uváděných stěžovatelem v jeho odvoláních musí Soud rozhodnout o tom, zda byl porušen článek 5 § 3 (viz např. *Labita v. Itálie*, citováno výše, § 152 a *Kudla v. Polsko*, citováno výše, § 110).

* Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasburku – Přílohový sešit XLIII – XLIV/2005, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 26772/95, str. 9.

88. Trvání důvodného podezření, že zatčená osoba spáchala trestný čin, je podmínkou sine qua non pro zákonnost trvající vazby, avšak po určité době již nepostačuje. V takovýchto případech musí Soud stanovit, zda trvají další důvody uváděné soudními orgány opravňující ke zbavení svobody. Tam, kde jsou takovéto důvody „relevantní“ a „dostatečné“, musí se Soud rovněž ujistit o tom, zda příslušné vnitrostátní orgány věnovaly chodu řízení „zvláštní péči“ (viz, mimo jiné, I.A. v. Francie, rozsudek ze dne 23. září 1998, Reports 1998-VII, str. 2979, § 102).

(ii) Aplikace těchto principů na okolnosti daného případu

89. Soud poznamenává, že soudní orgány se odvolávaly, vedle důvodného podezření proti stěžovateli, na nutnost zajistit řádný chod trestního řízení (viz výše odstavce 30, 33 až 34, 38, 40, 43, 45 – 46, 48, 51, 53, 57 a 58). V tomto ohledu se odvolávaly na riziko, že stěžovatel uprchne s ohledem na jeho soudánské občanství a platný pas a na skutečnost, že jeho rodina žije v zahraničí a že stěžovatel nemá těsné vazby k České republice. Soudy se rovněž odvolávaly na dlouhý trest odnětí svobody, který stěžovateli hrozí, bude-li shledán vinným ze závažných obvinění, jimž čelí. Dále pak byla stěžovatelova vazba odůvodňována nebezpečím nátlaku, který by stěžovatel mohl vyvíjet na svého spoluobviněného a na svědky.

90. Soud se ztotožňuje s názorem Vlády, že dvanáct prodloužení stěžovatelovy vazby bylo v souladu s hmotně právními i procesně právními podmínkami stanovenými zákonem.

91. Soud akceptuje, že důvodné podezření, že stěžovatel spáchal trestné činy, z nichž byl obviněn, mohlo ospravedlňovat jeho vazbu v počátečním stadiu řízení. Avšak během času se tento důvod stal nevyhnutelně méně relevantním. Soud má zejména za to, že tento důvod nemůže postačovat k tomu, aby ospravedlnil celou uvedenou dobu. Soud proto musí zjistit, zda také další důvody presentované soudními orgány byly „relevantní“ a „dostatečné“, aby nadále opravňovaly ke zbavení svobody.

92. Pokud jde o nebezpečí útěku, kladení překážek trestnímu řízení nebo vyhýbání se trestnímu řízení, Soud nalézá, že stěžovatelovo soudánské občanství a pas, jakož i skutečnost, že jeho rodina žije v zahraničí, mohou opravňovat a skutečně opravňují k tomu, aby byl stěžovatel zadržován ve vazbě v počátečních stádiích řízení. Soud se však domnívá, že tento důvod rovněž postupně ztrácel na své závažnosti a relevanci, tak jak řízení pokračovalo. Zejména s ohledem na absenci jakéhokoliv pokusu na straně stěžovatele klást řízení překážky je obtížné akceptovat, že pouhá skutečnost, že je cizincem s rodinou v zahraničí, může opravňovat k závěru, že riziko útěku trvalo po celé čtyři roky vazby.

93. Kromě toho se zdá, že stěžovatelova vazba již nesloužila účelu zabezpečení řádného chodu soudního řízení. Nezdá se, že by zadržování stěžovatele ve vazbě napomohlo krajskému soudu postupovat rychleji v řízení, které začalo až dva roky po propuštění stěžovatele na svobodu (viz výše odstavce 21 a 59).

94. Pokud jde o vliv možného přísného trestu, Soud uznává, že toto je relevantní prvek při posuzování rizika útěku nebo recidivy. To mohly, ve světle závažnosti obvinění proti stěžovateli, orgány činné v trestním řízení právem pokládat za riziko v ranných stádiích řízení. Soud však opakovaně konstatoval, že závažnost obvinění nemůže sama o sobě ospravedlňovat dlouhou dobu vazby (viz *Iljikov v. Bulharsko*, č. 33977/96, § 80 – 81, 26. července 2001). Za okolností tohoto případu a se zvláštním zřetelem ke skutečnosti, že stěžovatel byl nakonec odsouzen k trestu odnětí svobody ve výši pět a půl roku (viz výše odstavec 28), Soud shledává, že přísnost předvídaného trestu, ať už samotná nebo ve spojení s dalšími důvody, na něž se orgány odvolávaly, nemůže být „relevantním a dostatečným důvodem“ pro to, aby byl stěžovatel zadržován v prodlužované vazbě čtyři roky.

95. Na základě toho Soud dospívá k závěru, že důvody, na něž se soudy odvolávaly v jejich rozhodnutích, nepostačovaly k tomu, aby ospravedlnily zadržování stěžovatele ve vazbě po tak dlouhou dobu.

96. Tento nálezn by zpravidla zprostil Soud povinnosti rozhodnout o tom, zda vnitrostátní orgány věnovaly chodu řízení „zvláštní péči“. V tomto kontextu však Soud musí poznamenat, že ačkoliv byl stěžovatel zatčen 17. prosince 1997, byl odsouzen až 3. července 2001 (viz výše odstavec 5 a 13). Poté co byl případ vrácen krajskému státnímu zástupci 6. září 2001, nový rozsudek byl vynesena 30. ledna 2003, tj. o více než 16 měsíců později (viz výše odstavec 14 a 18). Kromě toho Soud poznamenává, že řízení započalo v říjnu 2003, tj. téměř dva roky poté, co byl stěžovatel propuštěn na svobodu (viz výše odstavec 21 a 59). Soud se domnívá, že i když mohl být tento případ skutkově komplexní, týkající se značného počtu obviněných osob, vyžadující vyslechnutí velkého počtu svědků a provádění dalších důkazů, byly průtahy s předložením oficiální obžaloby proti stěžovateli značné. Proto nelze říci, že by orgány činné v trestním řízení věnovaly vedení trestního řízení proti stěžovateli „zvláštní péči“.

97. Proto byl článek 5 § 3 Úmluvy porušen.

II. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

98. Stěžovatel si stěžoval na to, že délka řízení byla neslučitelná s požadavkem „přiměřené lhůty“ ve smyslu článku 6 § 1 Úmluvy, který zní takto:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... v přiměřené lhůtě projednána ... soudem, který rozhodne ... o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu ...“

99. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasila.

100. Období, které je třeba vzít v úvahu, započalo 17. prosince 1997, den poté, co byl stěžovatel zadržen, a dosud neskončilo. Takže toto období již trvá více než osm let a tři měsíce na dvou úrovních jurisdikce.

A. Přípustnost

101. Soud poznamenává, že tato stížnost není zjevně nepodložená ve smyslu článku 35 § 3 Úmluvy. Soud dále poznamenává, že stížnost není nepřípustná ani ze žádných jiných důvodů. Proto musí být stížnost prohlášena za přípustnou.

B. Meritum věci

102. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení musí být posuzována ve světle okolností případu se zřetelem k následujícím kritériím: složitost případu, chování stěžovatele a příslušných orgánů (viz, mimo jiné, *Pélissier a Sassi v. Francie /GC/, č. 25444, § 67, ECHR 1999-II*).

103. Soud běžně nalézal porušení článku 6 § 1 Úmluvy v případech nastolujících otázky podobné otázce, která vyvstala v tomto případě (viz *Pélissier a Sassi*, citováno výše).

104. Po posouzení veškerého materiálu, který mu byl předložen, se Soud domnívá, že Vláda nepředložila žádný fakt nebo přesvědčující argument, který by Soud přesvědčil o tom, že v daném případě je třeba dospět k odlišnému závěru. S přihlédnutím ke své judikatuře o daném předmětu Soud nalézá, že v daném případě, navzdory jeho komplexní povaze, byla délka řízení excesivní a nesplňovala požadavek „přiměřené lhůty“.

Proto byl článek 6 § 1 porušen.

III. Další údajná porušení Úmluvy

105. Stěžovatel si stěžoval s odvoláním na článek 5 § 4 Úmluvy, že jeho dvě ústavní stížnosti, v nichž kritizoval důvody, pro něž byla vazba nařízena a prodloužována, byly zamítnuty státním zastupitelstvím, protože soudní orgány vyňaly relevantní dokumenty z jeho trestního spisu. Podle článku 5 § 5 Úmluvy stěžovatel dále požadoval náhradu za svou údajně nezákonnou vazbu, která započala v roce 1997.

S odvoláním na článek 14 Úmluvy si stěžovatel dále stěžoval na to, že jej příslušné orgány diskriminovaly kvůli jeho cizímu státnímu občanství. Stěžovatel poznamenal, že jeho bratranec T. jej mohl navštívit ve vězení osmnáct měsíců po stěžovatelově zatčení a bylo mu dovoleno opustit Českou republiku. Později však orgány činné v trestním řízení zjistily, že výslech jeho bratrance je nutný. Proto byla stěžovatelova vazba znovu prodloužena. Kromě toho, když stěžovatelův advokát požádal, aby vyšetřování bylo doplněno o výslech T., byla jeho žádost zamítnuta.

Stěžovatel tvrdil, že rozhodnutí Služby cizinecké a pohraniční policie přerušit správní řízení z důvodu pochybností ohledně trestního rejstříku bylo porušením článku 6 § 2 Úmluvy.

Ve svém písemném stanovisku k přípustnosti a k meritu věci, předloženém 27. května 2005, stěžovatel dále uvedl, že byla porušena jeho práva garantovaná články 3 a 8 Úmluvy.

106. I když však Soud připustí, že stěžovatel vyčerpal vnitrostátní opravné prostředky, jak vyžaduje článek 35 § 1 Úmluvy, Soud zjišťuje, že ve světle veškerého materiálu, který má k dispozici, a pokud věci, jež jsou předmětem stížností, spadají do jeho kompetence, tyto neodhalují ani náznak porušení práv a svobod zakotvených v těch ustanoveních, na něž se stěžovatel odvolává.

107. Tato část stížnosti je zjevně nepodložená, takže musí být zamítnuta podle ustanovení článku 35 § 3 a 4 Úmluvy.

IV. Aplikace článku 41 Úmluvy

108. Článek 41 Úmluvy stanoví toto:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přízná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

109. Stěžovatel požadoval celkem 35 000 000 USD (29 061 078 EUR) a 462 000 EUR jako náhradu peněžní škody a morální újmy. Požadoval náhradu ušlého zisku, aniž by však uvedl nějaké podrobnosti. Závěrem stěžovatel požadoval, aby byla v soudánském, egyptském a britském tisku uveřejněna omluva za údajné porušení presumpce nevinny garantované článkem 6 § 2 Úmluvy.

110. Vláda má za to, že stěžovatelovy požadavky jsou částečně irrelevantní a částečně přehnané. Vláda vyzvala Soud, aby zamítl stěžovatelovy požadavky na náhradu za období vazby. Kromě toho zastávala Vláda názor, že Soud by měl stěžovateli přiznat pouze přiměřenou náhradu vztahující se k možnému porušení požadavku „přiměřené lhůty“ ve smyslu článku 6 § 1 Úmluvy. Pokud jde o možné porušení článku 5 § 1 a 3 Úmluvy, Vláda tvrdila, že nález porušení Úmluvy bude dostatečným spravedlivým zadostiučiněním jakékoliv morální újmy, kterou mohl stěžovatel utrpět.

111. Pokud jde o stěžovatelův požadavek na náhradu peněžní škody, má Soud za to, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi nalezenými porušeními Úmluvy a požadovanou náhradou škody. Proto Soud nevidí žádný důvod přiznat stěžovateli z tohoto titulu nějakou náhradu.

112. Soud však shledává, že stěžovatel utrpěl morální újmu – jako například úzkost spojenou s nepřiměřeně prodlužovanou délkou jeho vazby a trestního řízení, kterou nelze dostatečně kompenzovat nálezem porušení Úmluvy (viz, *mutatis mutandis*, *Harazin v. Polsko*, rozsudek ze dne 10. ledna 2006, § 53). Po zvážení okolností případu a při hodnocení na bázi ekvity přiznává Soud stěžovateli z tohoto titulu částku 7000 EUR.

B. Náklady a výdaje

113. Stěžovatel požadoval náhradu svých nákladů a výdajů vynaložených před vnitrostátními orgány a před Soudem. Stěžovatel však nikdy nevyčísлил částku, ani na podporu svého požadavku nepředložil žádné stvrzenky či jiné doklady.

114. Vláda proti tomuto požadavku, nepodloženému žádnými důkazy, protestovala.

115. Soud poznamenává, že stěžovateli byla poskytnuta právní pomoc při jeho zastupování K. Veselou-Samkovou ve výši 715 EUR. Jelikož stěžovatel nedoložil, že by byl vynaložil nějaké skutečné výdaje přesahující tuto částku, Soud mu z tohoto titulu nepřiznává žádnou náhradu.

C. Úroky z prodlení

116. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení vycházely z marginální úrokové míry pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Prohlašuje stížnosti na délku stěžovatelovy vazby a trestního řízení vedeného proti němu za přípustné a zbývající část stížnosti za nepřipustnou;

2. Konstatuje, že byl porušen článek 5 § 3 Úmluvy;

3. Konstatuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;

4. Konstatuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli do tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane konečným ve smyslu článku 44 § 2 Úmluvy, částku 7000 EUR (sedm tisíc euro) jako náhradu morální újmy plus jakoukoli daň, která může být splatná, což bude převedeno na národní měnu kurzem aplikovatelným v den vyrovnání;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou splatné prosté úroky z výše uvedené částky ve výši rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky během doby prodlení plus tři procentní body;

5. Zamítá zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně dne 18. dubna 2006 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉOVÁ
tajemnice sekce

J.-P. COSTA
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
TŘETÍ SEKCE
28. dubna 2005
VĚC A.L.
(rozsudek ve věci A.L. v. Německo)

Evropský soud pro lidská práva – Třetí sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci B.M. Zupančič, předseda, L. Caflisch, C. Birsan, V. Zagrebelsky, R. Jaegerová, M. Tsatsa-Nikolovska, A. Gyukumyanová a dále V. Berger, tajemník sekce, po projednání na neveřejném zasedání dne 31. března 2005 uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č. 72758/01) proti Spolkové republice Německo předložená Soudu podle čl. 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) německým občanem A.L. (dále jen „stěžovatel“) dne 28. května 2001. Předseda senátu vyhověl stěžovateli žádosti, aby jeho jméno nebylo odhaleno (ustanovení 47 § 3 Jednacího řádu Soudu).

2. Německou vládu (dále jen „Vláda“) zastupoval její zástupce K. Stoltenberg, ministerský rada.

3. Dne 25. září 2003 Soud rozhodl projednat stížnost. Podle ustanovení čl. 29 § 3 Úmluvy Soud rozhodl posoudit meritum stížnosti současně s její přípustností.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

4. Stěžovatel se narodil v roce 1964 a žije v Německu. Byl provozovatelem půjčovny aut.

5. Dne 3. listopadu 1994 jej prokuratura v Limburgu informovala, že proti němu a proti třem dalším osobám zahájila vyšetřování pro podezření z pojišťovacího podvodu. Byli podezřelí, že obdrželi náhradu za neexistující náklady spojené s půjčováním aut a že požadovali zaplacení nerefundovatelných kilometrů.

6. Dne 4. listopadu 1994, po vydání zatykače Okresním soudem ve Wetzlaru, byl stěžovatel zatčen pro podezření, že by se pokusil klást překážky vyšetřování.

7. Dne 29. listopadu 1994 odložil okresní soud výkon zatykače s podmínkou, že stěžovatel přeruší kontakty se svými spolupodezřelými a se všemi dotčenými svědky.

8. Dne 10. února 1997 byli stěžovatel a jeho spolupodezřelí obžalováni z podvodu.

9. Dne 10. března 1997 okresní soud zatykač zrušil.

10. Dne 12. ledna 2000 Krajský soud v Limburgu řízení předběžně se souhlasem stěžovatele přerušil podle sekce 153a § 2 trestního řádu (viz níže relevantní vnitrostátní právo) s podmínkou, že stěžovatel zaplatí částku 3500 DEM Sdružení na pomoc pachatelům trestných činů.

11. Dne 21. března 2000, poté co stěžovatel tuto podmínku splnil, krajský soud zasedající jako senát složený ze tří soudců řízení proti stěžovateli trvale přerušil, avšak odmítl přiznat mu náhradu za čas strávený ve vazbě a nalezl, že by taková náhrada nebyla spravedlivá, zejména když se stěžovatel práva na náhradu vzdal.

12. Stěžovatel se proti tomuto rozhodnutí odvolal a tvrdil, že se nikdy svého práva na náhradu nevzdal a že by náhrada byla spravedlivá, jelikož jej řízení připravilo o zdroj příjmů a zabránilo mu v dokončení jeho studia práv.

13. Dopisem adresovaným poradci stěžovatele ze dne 18. května 2000 předseda příslušného senátu krajského soudu stěžovateli potvrdil, že kdyby bylo řízení pokračovalo, byl by krajský soud otevřel řízení proti stěžovateli ohledně částí obžaloby. Stěžovatel by pak byl s převažující pravděpodobností odsouzen. V jednom z případů podvodu se tato převažující pravděpodobnost opírala o výpovědi dalších obviněných a jednoho bývalého podezřelého. V dalším případě bylo možné počítat s odsouzením za podvod po předložení různých potvrzení o zapůjčení auta.

14. Dne 22. září 2000 Odvolací soud ve Frankfurtu nad Mohanem zamítl stěžovatelovo odvolání. Odvolací soud poznamenal, že přiznání náhrady za opatření při vyšetřování je věcí volné úvahy příslušných soudů či prokuratur. Relevantní sekci 3 zákona o náhradě za vyšetřovací opatření (viz níže relevantní vnitrostátní právo) je třeba chápat jako výjimku z pravidla – podle tohoto ustanovení má být náhrada přiznána ve zvláštních případech, kdy se zdá být výkon předběžných vyšetřovacích opatření značně nepřiměřeným. To v případě stěžovatele neplatí.

15. Odvolací soud poznamenal, že vyšetřovací opatření zavedená proti stěžovateli se původně opírala o silné podezření. Kdyby bylo řízení pokračovalo, byl by krajský soud otevřel řízení proti stěžovateli ohledně určité části obžaloby. Odvolací soud nalezl, že vzetím v úvahu přetrvávajícího podezření při rozhodování o náhradě nedošlo k porušení práva na presumpci nevinoty podle článku 6 Úmluvy, jelikož nezahrnovalo stanovení nebo alokaci viny, ale bylo pouze důsledkem přípustného a nezbytného vývoje situace. Právní důsledky nerepresivního charakteru, jako odmítnutí náhrady za vyšetřovací opatření, mohou být spojovány s takovýmto přetrvávajícím podezřením. Toto přetrvávající podezření, které vzal krajský soud v úvahu při rozhodování o náhradě, bylo relevantní pouze ve vztahu k otázce, zda otevřít řízení nebo zda by mohl převažovat veřejný zájem na dalším trestním stíhání. Nebylo relevantní, pokud jde o aktuální otázku viny nebo možného odsouzení.

16. Dne 14. prosince 2000 Spolkový ústavní soud odmítl zabývat se stížností stěžovatele proti soudním rozhodnutím a dopisem krajského soudu a nalezl, že princip presumpce nevinny nebrání stanovení a vyhodnocení přetrvávajícího podezření v rozhodnutí o přerušení trestního řízení předtím, než došlo k odsouzení. To tudíž nebrání soudům či prokuraturám vzít toto přetrvávající podezření v úvahu při rozhodování o náhradě.

17. Presumpce nevinny zakazuje ukládání sankcí s trestním nebo de facto trestním účinkem na obviněného, jehož vina nebyla prokázána v relevantním trestním řízení. Avšak při rozhodování o přerušení řízení mohou být právní důsledky netrestního charakteru spojeny s přetrvávajícím podezřením, takže z jeho odůvodnění musí být dostatečně jasno, že k tomu nedochází z úmyslu stanovit nebo alokovat vinu, nýbrž z úmyslu popsat a zhodnotit stav podezření. Toto rozlišování musí být dostatečně vyjádřeno v odůvodnění rozhodnutí. V tomto ohledu je třeba vzít v úvahu všechny dané důvody.

18. Ve světle výše uvedených principů Spolkový ústavní soud nalezl, že napadená rozhodnutí byla slučitelná s německou ústavou. Poznamenal, že odvolací soud odmítl přiznat stěžovateli náhradu podle sekce 3 zákona o náhradách za vyšetřovací opatření s odůvodněním, že pokud by bylo řízení proti stěžovateli pokračovalo, byl by krajský soud otevřel řízení proti stěžovateli na základě částí obžaloby. Toto ohodnocení přetrvávajícího podezření ohledně otázky otevření řízení a převažující nad veřejným zájmem na pokračování ve vyšetřovacích opatřeních ani neobsahovalo prohlášení o pravděpodobnosti stěžovatelova odsouzení, ani neobsahovalo trestní alokaci viny.

II. Relevantní vnitrostátní právo apraxe

A. Přerušení trestního řízení

19. Podle sekce 153a trestního řádu může být trestní řízení o méně závažném trestném činu přerušeno při dodržení určitých podmínek a instrukcí.

20. Nachází-li se řízení ještě ve fázi vyšetřování, může prokuratura se souhlasem příslušného soudu a obviněného předběžně upustit od vznesení obžaloby ve vztahu k trestnému činu a současně může obviněnému nařídit, (1) aby učinil opatření ohledně nápravy, (2) aby zaplatil určitou částku peněz charitativnímu sdružení či státní pokladně, (3) aby učinil jiná opatření nebo (4) aby zaplatil určitou částku peněz na podporu, pokud mohou takoveto podmínky a instrukce zahladit veřejný zájem na trestním stíhání a není-li to v rozporu se závažností trestného činu (sekce 153a § 1).

21. Pokud byl již obžalovaný odsouzen, může soud se souhlasem prokuratury a obžalovaného řízení přerušit a uložit tytéž podmínky a instrukce (sekce 153a § 2).

B. Právo na náhradu po přerušení řízení

22. Náhrada za různá vyšetřovací opatření je upravena zákonem o náhradě za vyšetřovací opatření.

23. V případech, kdy je obviněný zproštěn viny nebo kdy bylo řízení proti němu přerušeno nebo kdy soud odmítne proti němu otevřít řízení, má obviněný právo na náhradu škody utrpěné s ohledem na čas strávený ve vazbě nebo na jiná vyšetřovací opatření (sekce 2).

24. Podléhá-li přerušení řízení volnému uvážení prokuratury či příslušného soudu, může být přiznána náhrada na základě ekvity podle okolností případu, pokud zde platí sekce 2 (sekce 3).

25. Podle judikatury Spolkového ústavního soudu případy, kdy řízení bylo přerušeno podle sekce 153a trestního řádu, spadají také pod rozsah výše uvedených ustanovení.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Údajné porušení článku 6 § 2 Úmluvy

26. S odkazem na článek 6 § 2 Úmluvy si stěžovatel stěžoval na to, že vnitrostátní soudy vůbec a zejména pak obsah dopisu předsedy senátu ze dne 18. května 2000 odrážely nález, že je vinen ze spáchání trestného činu, aniž by byla jeho vina podle zákona prokázána.

27. Článek 6 § 2 Úmluvy stanoví toto:

„Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“

28. S odvoláním na rozsudek Soudu v případě Minelli v. Švýcarsko (rozsudek ze dne 25. března 1983, Série A č. 62) stěžovatel tvrdil, že Krajský soud v Limburgu se ve svém dopise ze dne 18. května 2000 jasně vyjádřil, že jej shledává vinným z údajného spáchání trestného činu. Stěžovatel tvrdil, že obsah zmíněného dopisu je třeba pokládat za podporující důvody, které nelze oddělit od operativních ustanovení rozhodnutí ze dne 21. března 2000. V tomto ohledu stěžovatel zdůraznil vliv předsedy senátu na judikaturu senátu a upozornil na skutečnost, že ze znění dopisu nevyplývalo, že nevyjadřuje názor celého senátu.

29. Vláda s tím nesouhlasila. Uvedla, že dopis ze dne 18. května 2000 nemá žádnou právní relevanci, nýbrž že jen vyjadřuje názor předsedy senátu. V tomto ohledu poukázala na to, že trestní řád nedovoluje rozhodovacímu senátu měnit či přidávat další důvody, jakmile bylo rozhodnutí přijato. Kromě toho, původní rozhodnutí ze dne 21. března 2000 nebylo přijato pouze předsedou senátu, nýbrž senátem složeným ze tří soudců.

Ani výše uvedený dopis ani rozhodnutí vnitrostátních soudů neznamenaly stanovení stěžovatelovy viny.

A. Přípustnost

30. Soud má ve světle podání stran za to, že stížnost nastoluje závažné faktické i právní otázky z hlediska Úmluvy, jejichž vyřešení vyžaduje posouzení meritů věci. Proto Soud dospívá k závěru, že tato stížnost není zjevně nepodložená ve smyslu článku 35 § 3 Úmluvy. Žádný jiný důvod pro prohlášení stížnosti za nepřipustnou nebyl zjištěn.

B. Meritum věci

31. Soud připomíná, že presumpce nevinny zakotvená v článku 6 § 2 je jedním z prvků spravedlivého procesu vyžadovaného článkem 6 § 1. Bude porušena, jestliže prohlášení úřední osoby týkající se osoby obviněné z trestného činu vyjadřuje názor, že je vinná, pokud tak nebylo prokázáno podle zákona. Dokonce postačí, jestliže při absenci jakéhokoli formálního nálezu existuje nějaké odůvodnění, z něhož plyne, že uvedená úřední osoba pokládá obviněného za vinného (viz *Daktaras v. Litva*, č. 42095/98, § 41, FCHR 2000-X). Zda je prohlášení úřední osoby porušením principu presumpce nevinny, musí být prokázáno v kontextu se specifickými okolnostmi, za nichž bylo napadené prohlášení učiněno (viz *Daktaras*, citováno výše, § 43).

32. Avšak ani článek 6 § 2 ani jiné ustanovení Úmluvy nedává osobě „obviněné z trestného činu“ právo na náhradu za zákonnou vazbu, jestliže řízení proti ní bylo přerušeno. Odmítnutí náhrady požadované stěžovatelem tak samo o sobě není porušením presumpce nevinny (viz *Englert a Nölkenbockhoff*, rozsudky ze dne 25. srpna 1987, Série A č. 123, str. 45 – 55 a 79, § 36; *Sekanina v. Rakousko*, rozsudek ze dne 25. srpna 1993, Série A č. 266-A, str. 13 – 14, § 25).

33. Avšak rozhodnutí, jímž je náhrada za vazbu odmítnuta po ukončení řízení, může nastolit otázku podle článku 6 § 2, jestliže podporující odůvodnění, které nelze oddělit od operativních ustanovení, znamená v podstatě stanovení viny obviněného, aniž by byla předtím jeho vina prokázána podle zákona a zejména aniž by obviněnému bylo umožněno vykonat své právo na obhajobu (viz *Minelli v. Švýcarsko*, rozsudek ze dne 25. března 1983, Série A č. 62, str. 18, § 37; *Englert a Nölkenbockhoff*, obojí citováno výše, § 37).

34. V případě *Baars v. Nizozemsko*, kdy se stejně jako v tomto případě jednalo o odůvodnění rozhodnutí o odmítnutí náhrady za vazbu, rozlišil Soud mezi rozhodnutími, která popisují „stav podezření“, a rozhodnutími, která obsahují „nález viny“. Soud konstatoval, že pouze druhá kategorie je neslučitelná s článkem 6 § 2 Úmluvy (č. 44320/98, § 25 – 32 s dalšími odkazy; viz též *Del Latte*, citováno výše, § 31).

35. Pokud jde o stávající případ, Soud poznamenává, že dne 21. března 2000 Krajský soud v Limburgu, zasedající jako senát složený ze tří soudců, rozhodl odepřít stěžovateli náhradu

za čas strávený ve vazbě. V dopise ze dne 18. května 2000 adresovaném stěžovatelo­vu ad­vo­káto­vi předseda téhož senátu uvedl, že stěžovatel by byl odsouzen s „převažující pravděpo­dobností“, pokud jde o části obžaloby proti němu, pokud by bylo trestní řízení pokračovalo. Předseda senátu uvedl důvody pro toto hodnocení, které odvodil z obsahu trestního spisu.

36. Pokud se jedná o formální rozhodnutí vnitrostátních soudů, Soud poznamenává, že Krajský soud v Limburgu prohlásil, že náhrada požadovaná stěžovatelem by nebyla spravedlivá. Odvolací soud ve Frankfurtu nad Mohanem poznamenal, že vyšetřovací opatření zavedená proti stěžovateli se opírala o silné podezření a že bylo dovoleno vzít úvahu přetrvávající podezření proti stěžovateli, když se rozhodovalo o jeho požadavku na náhradu. Spolkový ústavní soud nalezl, že hodnocení nižších soudů ani neobsahovala prohlášení o pravděpodobném odsouzení stěžovatele, ani neobsahovala trestní alokaci viny.

37. Soud akceptuje argument Vlády, že dopis předsedy senátu nebyl formální součástí rozhodnutí o požadavku stěžovatele na náhradu. Avšak neformální prohlášení úřední osoby může – v závislosti na okolnostech případu – znamenat porušení presumpce nevin­y (viz Daktaras, citováno výše, § 41 – 43 a odstavec 32 výše).

38. Soud poznamenává, že v daném případě nebylo napadené prohlášení učiněno před­sedou senátu ve veřejném kontextu – jako například při tiskové konferenci, nýbrž v dopise, který byl určen výlučně stěžovatelo­vu ad­vo­káto­vi. Soud dále poznamenává, že zatímco vý­razy použité předsedou senátu v napadeném dopise byly dvojznačné a nepostačující, Odvolací soud ve Frankfurtu nad Mohanem i Spolkový ústavní soud ve svých rozhodnutích dostatečně objasnily, že by odporovalo presumpci nevin­y, kdyby stěžovateli byla přiznána vina. V tomto ohledu kontrastují rozhodnutí vnitrostátních soudů s rozhodnutím Soudu v případě Mine­lli (viz Minelli, citováno výše, § 12 – 14 a 16). Kromě toho, odmítnutí přiznat stěžovateli náhradu za jeho vazbu není trestem či opatřením, které by se mohlo s trestem srovnávat (viz Nölkenbockhoff, citováno výše, § 40).

39. Za těchto okolností, s přihlédnutím k omezeným externím účinkům napadeného tvrze­ní a ke skutečnosti, že vyšší vnitrostátní soudy náležitě posoudily stěžovatelo­vo právo podle článku 6 § 2, dospívá Soud k závěru, že obsah dopisu ze dne 18. května 2000 neporušil prin­cip presumpce nevin­y. Proto článek 6 § 2 nebyl porušen.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Prohlašuje stížnost za přípustnou;
2. Konstatuje jednomyslně, že článek 6 § 2 Úmluvy nebyl porušen.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně dne 28. dubna 2005 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

V. BERGER
tajemník sekce

B.M. ZUPANČIČ
předseda

Rejstřík
rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourg
k ročníku 2009 (XV)
Výběru z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ve věci

- A.L. versus Německo LX/2009, str. 28
- Del Latte a Del Latte versus Nizozemsko LVII/2009, str. 2
- Demirel a Ates versus Turecko LVII/2009, str. 10
- Edwards versus Malta LIX/2009, str. 2
- Karakas a Yesilirmak versus Turecko LX/2009, str. 2
- Krasniki versus Česká republika LIX/2009, str. 18
- Stoll versus Švýcarsko LVIII/2009, str. 2
- Tangyieva versus Rusko LVII/2009, str. 16
- Tariq versus Česká republika LX/2009, str. 12